

VAN HIER IN BESCHERMD DORPSGEZICHT LIGGEN LAGEN DES TIJDS ALS IN EEN LASAGNE OVER ELKAAR

Gelselaar: als het er niet zo stil was, zou je er stil van worden

Elke straathoek, elk historisch pand en elk doorkijkje rechtvaardigen dat Gelselaar de status van beschermd dorpsgezicht heeft. In het hechte dorp komt het schitterende kerkje niet boven de bomen uit.

Theo Hakkert

Gelselaar

Even tellen. Keurig twee aan twee lopen 22 kinderen van de basisschool naar sportpark De Benneker. Juf Roos voorop.

Verder is het stil in Gelselaar, stil en guur. Geen wonder dat Dini Harderwijk (84) zo snel mogelijk naar binnen wil. In het voorbijgaan sleept ze de geleegde afvalbak haar erf op. Onder de andere arm het breiwerk geklemd dat ze in de keuken op tafel legt. „Zo. Even zitten.”

Ze woont aan de kleine brink midden in Gelselaar, waar alles klein is. De kerk is zelfs zo klein dat de toren het qua hoogte niet kan winnen van de bomen. Een schitterend kerkje is het. Wat aan de luister bijdraagt is dat het alleen te benaderen is via vier smalle paadjes. Een en al doorkijkjes.

Kerkdiensten nu online

„Alleen is de kerk niet vaak meer in gebruik”, treurt Dini. Ze ging alle zondagen. „Door corona is veel anders geworden.” De energiecrisis kwam er nog eens overheen. „Door de stookkosten is het niet meer te doen.” Online gaan de diensten door, meestal vanuit de kerk van Borculo.

Wijlen haar man was koster in deze Nederlands-hervormde kerk. Hij is overleden in 2005, en dan wordt het een moment stil in haar keuken. „Het is nu eenmaal zo. Je moet jezelf redden in het leven. Gelukkig wonen de kinderen hier, en in Noordijk.”

Vier kinderen heeft ze, tien kleinkinderen en zeven achterkleinkinderen. „En een op komst.” Met dit vooruitzicht klaart ze weer op.

De brink centraal

Het waren ook de kinderen die 25 jaar geleden een bord aan de gevel schroefden: Brinkhuis. Niet de familienaam dus, maar het huis aan de brink. Hier, op deze plek, is Gelselaar in de 13de eeuw ontstaan. De brink is precies op maat voor het Gelsers feest van eind augustus. Aan het hek wappert het spandoek met de oproep bij te dragen aan de actie Kerkbalans.

„Het is echt een dorp, Gelsers”, zegt Dini Harderwijk. De oudere inwoners wonen in de Dorpsstraat. Daarnaast komen nieuwe inwoners van

▲ De oude boerderijen staan met de niendeur naar de straat.

Gelselaar

Kerkdorp in de gemeente Berkeland, in de driehoek Diepenheim, Borculo, Lochem.

De gans is het symbool van Gelselaar. In de winter overstroomden de ommelanden vaak. Ganzen zorgden voor eieren, vlees en dons. Huishoudens hadden eigen koppels ganzen die werden gehoed. In het dorp staat een kunstwerk met drie ganzen en er is een ganzenweide.

Elders in de kern staat een bronzen beeld ter ere van drie schrijvende Gelselaarse meesters: H.W. Heuvel, H.J. Krebbers en G.A. van der Lugt.

▲ De gans is het symbool van Gelselaar. Ze zorgden vroeger voor eieren, vlees en dons in het dorp.

▲ De kerk is te bereiken via vier smalle paadjes.

FOTO'S CARLO TER ELLEN

elders. „De meesten passen zich aan of ze gaan weer weg”, stelt ze nuchter vast.

Gelselaar heeft de status van beschermd dorpsgezicht en dat mag niet verbazen. In dit fraaie dorp liggen de lagen van de tijd als in een lasagne over elkaar heen. Veel historische panden, maar er is ook een straat met wat in de bouwperiode, begin jaren 70, als 'nieuwbouw' werd bestempeld. De korte straatjes, met basale namen als Dorpsstraat, Pastoriestraat en Schoolstraat, zijn bochtig. Op bijna elke straathoek staat een bordje met uitleg. Ook eentje bij de twee karakteristieke boerderijen die elkaars overburen zijn: Ebbegers en Winkels (anno 1882).

Rijksmonumenten zijn het, die met de niendeur naar de Dorpsstraat en naar elkaar staan. In Gelselaar is alles op maat. Als het niet zo stil was, zou je er stil van worden.

Café dat geen café was

Al is er ook niet te ontkennen verval. Nota bene nabij de kerk staat een imposante bouwval. De gevelstenen beweren dat het pand stamt uit 1639, maar ze beweren zo veel over deze ruïne. Bijvoorbeeld dat hier café De Weerd was gevestigd, het staat er in krulletters op. Johan te Velthuis (70)

weet hoe het zit. Met pretogen: „Daar zat helemaal geen café. Dat hebben zijn kameraden op de gevel gezet. De man die er woonde, lustte hem nogal.”

Te Velthuis laat zijn hond uit. Dit is zijn geboortedorp, hij kent de anekdotes en iedereen. Wonderlijk hoe zijn particuliere verhalen aansluiten bij die van Dini Harderwijk. Zij zei dat, op het vermaarde café Florijn (anno 1907) na, alle lokale bedrijvigheid uit Gelselaar was verdwenen. „Een slager hadden we niet. Wel een bakker en een kruidenier.”

Uitgerekend over die kruidenier, wijlen zijn schoonvader, weet Johan te Velthuis een triest verhaal te vertellen. „De zaak liep niet meer, zoals

Daar zat bakker Hondorp. Je kunt aan het pand nog goed zien dat het een winkel is geweest. Het is allemaal weg

– Johan te Velthuis (70)

het in veel dorpen op den duur niet meer ging. Zo hadden we hier ooit twee smederijen, een schoenzaak en een zaak met klompen en galanterie-spul.” Hij wijst. „Daar zat bakker Hondorp. Je kunt aan het pand nog goed zien dat het een winkel is geweest. Het is allemaal weg.” Een geldautomaat? Ook niet.

'Dat bedenk je toch niet?'

„Ze hadden besloten om met de kruidenierszaak te stoppen. Op 31 januari om vier uur 's middags ging het slot erop. 's Avonds zaten mijn vrouw en ik met een ander stel te jokersen toen de telefoon ging. We moesten snel komen. Stonden we daar aan zijn sterfbed. Derk Diepenbroek, hij was 76 jaar. 61 jaar had hij zijn ziel en zaligheid in zijn kruidenierszaak gestoken. En een paar uur later was hij weg. Niet te geloven, toch?”

Het was in het weekend dat de man van Dini Harderwijk afscheid nam als koster. Het verbaast Te Velthuis nog altijd. „Wat een scenario, dat bedenk je toch niet?”

■ Onze verslaggevers Theo Hakkert en Herman Haverkate bezoeken wettelijke plekken in de regio. Tips? Mail naar redactie@tubantia.nl onder vermelding van Van Hier.